

playing basketball. Bulletin of Hlukhiv National Pedagogical University named after Oleksandr Dovzhenko. Ser.: Pedagogical Sciences, (27), 197-201.

8. Otravenko, OV (2013). Organization of specialized training in high school in the variable direction "Basketball", 106.
9. Nosko, MO, Arkhipov, OA, Garkusha, SV, Voedilova, OM, Nosko, Yu. M. (2017). Improving the health of the preservation system of extracurricular and extracurricular activities in physical education, 84.
10. Prodan, O., Funtikova, N. (2014). Methods of teaching basketball and organization of basketball training in a secondary school. Scientific Bulletin of Uzhhorod National University. Series: Pedagogy. Social Work, (31), 139-142.
11. Centurion, Zh. G., Romanova, VI, Vinokurova, LV (2013). Optimization of the physical condition of high school girls on the basis of rhythmic gymnastics. Physical Education, Sports and the Culture of Health in Modern Society, (1), 247-251.
12. Physical culture at school: curriculum for 5-9 grades of secondary schools. Kyiv: Litera LTD, 2018, 368.
13. Afrilliyani A., Pramono H., Soenyoto T. The Effects of Exercise and Agility on Dribble (Skills) of Basketball Extracurricular Participants in SMPN 10 Bengkulu //Journal of Physical Education and Sports. – 2018. – Т. 7. – №. 1. – С. 83-87.
14. Eccles J. S., Barber B. L. Student council, volunteering, basketball, or marching band: What kind of extracurricular involvement matters? //Journal of adolescent research. – 1999. – Т. 14. – №. 1. – С. 10-43.
15. Novriansyah N. et al. Effect of imagery on free-throw shooting in basketball extracurricular //Jurnal Keolahragaan. – 2019. – Т. 7. – №. 2. – С. 155-161.
16. Posner J. K., Vandell D. L. After-school activities and the development of low-income urban children: A longitudinal study //Developmental psychology. – 1999. – Т. 35. – №. 3. – С. 868.
17. Satriawan R., Amar K. The Effect of Training on the Increasing of the Skill Lay Up Shoot Basketball Games Extracurricular Participants Basketball Students of SMA Negeri 1 Woha //International Conference on Science and Education and Technology (ISET 2019). – Atlantis Press, 2020. – С. 292-296.
18. Trudeau F., Shephard R. J. Contribution of school programmes to physical activity levels and attitudes in children and adults //Sports medicine. – 2005. – Т. 35. – №. 2. – С. 89-105.
19. Vandell D. L., Shumow L. After-school child care programs //The future of children. – 1999. – С. 64-80.

DOI 10.31392/NPU-nc.series15.2021.10(141).21
УДК 796.2:796.011.3-053.4

Пасічник В. М.
*кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент,
доцент кафедри спортивних та рекреаційних ігор, докторантка;*
Пітин М. П.
*доктор наук з фізичного виховання та спорту, професор,
професор кафедри теорії спорту та фізичної культури;*
Згоба В. Л.
старший викладач кафедри спортивних та рекреаційних ігор;
Пасічник В. Р.
викладач кафедри спортивних та рекреаційних ігор, аспірантка;
Колобич О. В.
старший викладач кафедри футболу;
Хоркавий Б. В.
викладач кафедри футболу;
Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського, м Львів

СПЕЦИФІЧНІ ФУНКЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ФІЗИЧНОМУ ВИХОВАННІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Мета: охарактеризувати специфічні функції концепції ігрової діяльності у фізичному вихованні дітей дошкільного віку. Методи дослідження: теоретичний аналіз та узагальнення літературних джерел, індукція та дедукція, абстрагування, порівняння, класифікація та систематизація. Результати: зазначено специфічні функції, як певну категорію системного підходу. Вона представлена самостійними властивостями та має своїм призначенням описовість системи ігрової діяльності у межах фізичного виховання ЗДО, що повинна здійснюватися для досягнення узагальненої мети. До групи специфічних функцій концепції ігрової діяльності у фізичному вихованні ЗДО віднесено компетентісну, взаємозалежності, результативності та щільності, які значною мірою реалізуються власне за допомогою авторської концепції, обґрунтованими нами й реалізуються залежно від специфіки ігрової діяльності у відповідній групі закладів освіти.

Ключові слова: ігрова діяльність, специфічні функції, діти дошкільного віку.

Pasichnyk V., Pityn M., Zgoba V., Pasichnyk V., Kolobych O., Khorkavyi B. Specific functions of the concept of game activity in physical education of children in children. In preschool age there is a formation of the child's personality, the formation of his physical and spiritual culture - the basis of harmonious development, as the beauty of the human soul and healthy body. Today, one of the main tasks of improving preschool education is to raise a harmoniously developed, perfect, healthy child, able to fully realize their spiritual, physical, intellectual and moral capabilities. An important area of physical education of preschool children is the use of various forms and tools for their harmonious development, among which an important place is given to play activities Purpose: to characterize the specific functions of the concept of play activities in the physical education of preschool

children. Research methods: theoretical analysis and generalization of literature sources, induction and deduction, abstraction, comparison, classification and systematization. Results: specific functions are indicated as a certain category of system approach. It is represented by independent properties and has the purpose of describing the system of game activity within the physical education, which should be carried out to achieve the generalized goal. The group of specific functions of the concept of play activity in physical education includes the competence, interdependence, effectiveness and density, which are largely implemented by the author's concept and justified by us and implemented depending on the specifics of play in the relevant group of educational institutions. The fundamental changes taking place in the modern cultural and educational space, social demands and needs confirm the idea of the priority of childhood as the most responsible period of personality development. It is in preschool age that the formation of a child's personality takes place, the formation of his physical and spiritual culture - the basis of harmonious development, as the beauty of the human soul and a healthy body.

Key words: play activity, specific functions, preschool children.

Постановка проблеми. Аналіз останніх досліджень та публікацій. Фундаментальні зміни, що відбуваються в сучасному культурно-освітньому просторі, суспільні запити і потреби утверджують думку про пріоритет дитинства як найвідповідальнішого періоду становлення особистості. Саме в дошкільному віці відбувається становлення особистості дитини, формування її фізичної та духовної культури – основи гармонійного розвитку, як краси людської душі та здорового тіла. Сьогодні одним із основних завдань удосконалення дошкільної освіти є виховання гармонійно розвинутої, довшеної, здорової дитини, здатної цілком реалізувати свої духовні, фізичні, інтелектуальні та моральні можливості [4, 14, 16, 24, 28].

Важливим напрямом фізичного виховання дітей дошкільного віку є використання різноманітних форм і засобів для їх гармонійного розвитку, серед яких важливе місце відводиться ігровій діяльності [14, 16]. Серед специфічних дитячих форм діяльності гра стоїть на першому місці. Виділені програмою «Я у світі» сім ліній розвитку дошкільника пов'язані з ігровою діяльністю, що спонукає до її поширеного використання.

Дитиноцентрична освіта прагне цілеспрямовано використовувати ігрову діяльність у освітньо-виховному процесі, оскільки вона створює для дітей дошкільного віку атмосферу психологічного комфорту, а завдяки своїм природним якостям цей феномен наділений великим педагогічним потенціалом, який сприяє розвитку тілесної, психічної, соціальної, духовної особистості [4, 24].

Зв'язок дослідження з науковими програмами, планами, темами. Дослідження виконано відповідно до теми НДР кафедри теорії і методики фізичної культури Львівського державного університету фізичної культури імені Івана Боберського на 2021-2024 рр. «Теоретико-методичні основи формування освітніх компетентностей, рухової активності та фізичної підготовленості різних груп населення в умовах нових соціальних викликів».

Мета дослідження – охарактеризувати специфічні функції концепції ігрової діяльності у фізичному вихованні дітей дошкільного віку.

В роботі використовувалися наступні **методи дослідження:** теоретичний аналіз та узагальнення літературних джерел, індукція та дедукція, абстрагування, порівняння, класифікація та систематизація.

Результати дослідження та їх обговорення. До групи специфічних функцій концепції ігрової діяльності у фізичному вихованні ЗДО віднесено ті, які значною мірою реалізуються власне за допомогою авторської концепції та обґрунтованими нами й реалізуються залежно від специфіки ігрової діяльності у відповідній групі закладів освіти.

Сучасні тенденції в освіті на усіх рівнях диктують певний перегляд парадигми дошкільної освіти також. Реформи, що розпочаті в останнє десятиліття позначилися спочатку на вищій освіті, професійно-технічній, загальній середній. Наступним кроком, звичайно є відображення генерального бачення освіти й на рівні дошкільної освіти.

Виходячи з цього значне число фахівців педагогіки та кібернетики освіти визначають одним зі стратегічних завдань для різних рівнів освіти формування творчої особистості із високим потенціалом фізичного і морального здоров'я [14, 24]. У традиційному (консервативному) представленні освіта (у тому числі дошкільна) була зорієнтована на передачу знання. Проте за наявності чергової інформаційної та технологічної революції, доступ до знання (інформації) вже не є обмеженим, навпаки за наявності сучасних інформаційних ресурсів, діджиталізації отримання інформації стає доступним. Таким чином безпосередньо знання не варто вважати головним критерієм розвитку дитини.

Окрім цього віковий діапазон дошкільнят повинен ставити за базову цінність не самі знання, а вміння бути самостійного та компетентного досвіду їх використання. Це й визначає необхідність виокремлення **компетентнісної** функції в концепції ігрової діяльності у фізичному вихованні ЗДО та суттєво відрізняється з традиційними підходами, де навчальна діяльність здебільшого передбачає процес набуття знань, умінь і навичок.

Таким чином сутність цієї функції визначається набуттям єдності, взаємопроникнення та доповнення знань, умінь і навичок й інших важливих складників на основі діяльносного (активного) характеру змісту спеціальних (ігрових) компонентів освіти.

Запропонована компетентнісна функція в межах концепції ігрової діяльності у фізичному вихованні ЗДО передбачає формування в дітей дошкільного віку рис системи компетенцій відповідно до рівня навчально-виховної діяльності. Це безпосередньо включає усвідомлене особистісне ставлення до предметів, явищ та процесів, які в подальшому будуть зустрічатися та залучатися до продуктивної діяльності дитини.

За переконаннями низки фахівців, які приділяли свою увагу компетентнісному навчання на вищих рівнях освіти, продуктом реалізації цієї функції повинні виступати процеси соціалізації, навчання, загальної підготовки до виконання всього спектру життєвих функцій в основі чого повинен бути індивід, здатний до вільного та предметно орієнтованого вибору [1, 7, 8, 15, 19].

Уводячи до понятійного апарату ігрової діяльності дошкільнят компетентнісну функцію, зупинимось на трактуванні ключових термінів. Отже під компетенцією ми, як і більшість науковців розуміємо інтегровану особистісно-діяльносну категорію, яка формується під час перебування у ЗДО і містить сукупність взаємопов'язаних якостей особистості (знання,

уміння, навички, способи діяльності) [3, 26]. Вони відображають відношення до певних предметів і процесів, необхідних для якісної продуктивної діяльності. На тлі сучасного бачення стратегії освіти компетенція виступає новим орієнтиром із наперед визначеними вимогами до підготовленості, що, своєю чергою, впливає на формування змісту освіти, методів та критеріїв оцінювання. При цьому компетентність виступає оцінковою динамічною категорією, що характеризує людину (у нашому випадку дитину) як суб'єкта ігрової діяльності, її здатність успішно виконувати певні функції у різних сферах діяльності відповідно віковим вимогам та виражається через знання, розуміння, уміння, цінності й інші особисті якості.

Ключовою ознакою відповідності зазначеній функції концепції ігрової діяльності у фізичному вихованні ЗДО є формування і розвиток можливості побачити результат освітнього процесу з позиції суспільного запиту суспільства, потреб та цільової орієнтації освіти на результат щодо активізації суб'єкта у навчанні.

Це за переконаннями науковців повністю узгоджується із фундаментальними цілями освіти, викладеними ЮНЕСКО. До сукупності таких належить «учити вчитися», «навчання для праці», «навчання для здорового, цікавого, достойного життя», «навчання для спільного життя».

У межах компетентнісної функції можна розглядати кілька аспектів. Серед них операційний, що пов'язаний з виявленням систем знань, умінь, навичок, видів готовності; організаційний, що передбачає формування ділових якостей, комунікативного досвіду; діяльнісно-технологічний, що виявляється в конструюванні змісту навчання з урахуванням майбутніх етапів освітньої діяльності дитини; діагностичний, що міститься в моніторингу якості підготовленості та сформованості компетенцій.

Реалізацію компетентнісної функції, згідно інтерпретації даних науковців, можна отримати за допомогою кількох етапів [3, 25].

Перший з них, змістовий етап, передбачає спрямованість на оновлення змісту навчальних компонент ЗДО, розширення варіативної компоненти освітньої складової програм навчання дошкільнят, забезпечення самостійної роботи дітей з певним керованим методичним та інформаційним супроводом вихователя (інструктора ФК). Другий, технологічний – застосування активних ігрових форм і методів навчання, використання особистісно-орієнтованого підходу до кожної дитини, опора на набутий/майбутній досвід освітньої діяльності суб'єктів та об'єктів навчально-вихованого процесу, врахування контекстної спрямованості освітньої діяльності ЗДО. Третій етап в реалізації компетентнісної функції – оцінювальний – це розроблення засобів діагностики, підготовка засобів моніторингу різноцільового призначення.

Таким чином за допомогою реалізації зазначеної функції концепції ігрової діяльності у фізичному вихованні ЗДО відображено зміст освіти, що передбачає набуття цілісного досвіду дитини у вирішенні життєвих проблем, виконанні ключових функцій, певних соціальних ролей, вияв компетенцій.

Переваги ефективної реалізації компетентнісної функції в межах концепції ігрової діяльності у фізичному вихованні ЗДО з позиції педагогів вбачаємо у можливості керувати індивідуалізованими навчальними програмами, зорієнтованими на розвиток основних компетентностей дошкільнят; забезпеченні можливості визнання досягнень педагогів ЗДО у вивченні та оцінюванні їхньої професійної діяльності; організації педагогічної діагностики з подальшим удосконаленням навчальних програм та парадигми дошкільньої освіти. Водночас з позицій суб'єктів дошкільньої освіти, дітей переваги містяться у можливостях виявляти свої здібності, спостерігати за їх становленням та розвитком, усвідомлювати власні досягнення [18].

Функція **взаємозалежності** визначається чіткою детермінованістю участі усіх стейкхолдерів освітнього процесу ЗДО та їх функціональних обов'язків у межах реалізації концепції ігрової діяльності ігрової діяльності у фізичному вихованні ЗДО.

Можна стверджувати, що для організаційної та методичної складової ігрової діяльності наявне певне підпорядкування одних осіб іншим за умов наявності певних ступенів свободи. Таким чином діяльність (виконання функціональних обов'язків) одного суб'єкта впливає на якість діяльності (виконання функціональних обов'язків інших суб'єктів та їх взаємодії).

Сучасна освіта обумовлює достатньо демократичний порядок взаємодії різних суб'єктів дошкільньої освіти з обов'язковим прийняттям та усвідомленням кожного з них своєї ролі. Значущим у цьому процесі виступає взаємне прийняття взаємодіючими сторонами різноманіття інтересів кожної з них.

У межах концепції ігрової діяльності у фізичному вихованні ЗДО визначаємо необхідність активної взаємодії суб'єктів у різних аспектах їхніх професійних компетенцій та надзвичайно інтенсифіковане «комунікативне поле». Це повинно передбачати розуміння й домовленість щодо взаємоприйнятливих правил й умов.

Фактично в цьому сенсі ми імплементуємо принципи освітньої діяльності, запропоновані в концепції Нової української школи, адже дошкільня передує переходу дитини на цей освітній рівень [13].

В основі реалізації зазначеної функції покладено спілкування, взаємодію та тісну співпрацю між вихователем, адміністрацією, інструктором фізичної культури, батьками та дитиною. Адже усі ці учасники об'єднані спільними цілями та у своїй добровільній діяльності є зацікавленими однодумцями, учасниками освітнього процесу, відповідальними за розвиток дитини, як результат усієї системи.

Для підвищення ефективності реалізації функції взаємозалежності необхідно дотримуватися кількох прозорих та чітких правил. Серед них повага до кожної особистості, доброзичливість та позитивне ставлення, довіра у відносинах, розподілене та ситуативне лідерство.

Зазначене дасть змогу забезпечити дотримання надзвичайно важливий момент, за відсутності об'єктивних критеріїв результату освітньої діяльності в дошкільньому віці, а саме варіативну специфічність формування знань, умінь, навичок та соціальної поведінки дитини.

Сучасний етап розвитку освіти характеризується загостренням проблематики суб'єкт-об'єктних, суб'єкт-суб'єктних відносин. Наявна структурна специфікація будь-якого акту діяльності дитини наділяє її ознаками «суб'єкта», як носія діяльнісної здібності. Це зумовлене тим, що дитина ініціює і направляє на її здійснення свою активність, і очікує зворотного зв'язку від реального об'єкта своєї цілеспрямованої предметної активності. Тобто сутність цього зводиться до можливості

внаслідок застосування ігрової діяльності отримати, відповідний до затрачених фізичних та психоемоційних зусиль, ефект. Саме він буде характеризувати успішність дитини в її основній навчально-виховній діяльності ЗДО та впливати на формування особистості.

Для досягнення вищої ефективності необхідна концентрація зусиль та врахування індивідуальних переваг кожного з учасників (по вертикалі та горизонталі), їхньої здатності до формування та дотримання освітніх траєкторій та відповідного рівня взаємозв'язку.

Зазначена функція створює моделі взаємодії, за яких кожен з стейкхолдерів освітнього процесу ЗДО може виступати як об'єктом, так і за певних умов перетворюється на суб'єкта навчально-виховної діяльності, тобто активним учасником освітнього процесу.

Для усіх з них ми передбачаємо, що відбуватимуться позитивні зміни через досягнення ключових позицій у освітньому процесу ЗДО. Це такі: опора на активне навчання та розвиток, створення умов для вивчення і розуміння навчального матеріалу, підвищення відповідальності за програмні результати навчання дитини, розвиток почуття самостійності у вирішенні питань (стосується усіх учасників), повага у відносинах між дітьми та іншими учасниками навчально-виховного процесу, значна рефлексія зі сторони суб'єктів та об'єктів ігрової діяльності.

Дотримуючись рекомендацій певних фахівців можна визначити зміст цієї функції в дотриманні обов'язкової позитивної взаємодії «кожного з кожним» [9, 10, 17, 23].

Співпрацю можна розглядати між дорослими учасниками та дітьми, а також їхню взаємну інтегрованість.

Зупинимось на дорослих, які залучаються до ігрової діяльності у фізичному вихованні ЗДО. Співпрацюючи в малих групах, вихователі, інструктори, адміністрація, батьки відображають певні думки, аргументують свою точку зору, корегують її внаслідок нових фактів чи умов діяльності, аналізують та споглядають певну ситуацію під різними кутами, намагаються зрозуміти та сприймати аргументи інших учасників.

Наявність ефективної співпраці без сумніву веде до підвищення зацікавленості у створення якісних умов набуття дітьми певних компетенцій, зменшують початкові відмінності розвитку та успішності дітей (набуті внаслідок різних вихідних соціально-економічних умов сім'ї та виховання), покращують взаємини між ними, створюють атмосферу доброзичливості та опіки в умовах ЗДО.

Розуміння сутності функції взаємозалежності дає підстави для створення таких умов в межах концепції ігрової діяльності, за яких повинна бути дотримана наступні пункти. Першочергово визначається необхідність наявності команди (індивіда), що безпосередньо буде здійснювати запропоновану активність. Іншим, значно складнішим компонентом визначаємо «бажання». Воно необхідне власне для утворення можливості співпрацювати, адже потрібна постійна розбудова (розвиток) команди чи індивіда і класу загалом створюють це бажання. Третім компонентом виступає дотримання певних правил співпраці, а саме таких: позитивізм (налаштування на результат діяльності), індивідуальна підзвітність (сформована персональна відповідальність), рівність (узгоджена участь) та одночасність (одномоментна залученість).

Окрім зазначеного функція взаємозалежності найбільшою мірою реалізовується у внутрішньому середовищі дітей під час власне ігрової діяльності (незалежно від специфіки засобів). У науковій та методичній літературі достатньо широко розкрито важелі впливу на колектив (групи, окремих індивідуальностей) дітей [14, 24]. Однак, більш цінною є інформація фахівців західноєвропейської педагогіки. Вони шлях розуміння належного місця дитини в її освітньому процесі усвідомили та дослідили значно раніше.

У межах педагогічних стратегій, побудованих на взаємозалежному впливові учасників фахівці виділяють велику кількість відокремлених методичних прийомів. Але всі вони визначають перевагу та підвищення загального ефекту від ефективності залученості та активності окремих учасників групи. Для прикладу наведемо кілька варіантів (незалежно від вхідних особливостей контингенту дошкільнят). Це зокрема «правада чи брехня» (діти намагаються визначити, яке з трьох (або іншої кількості) тверджень є неправдивим); «формування» – діти всією групою (частинами групи) утворюють певні фігури; «повтори за мною» – одна дитина розташовує об'єкти таким чином, щоб це відповідало інстрації; «партнерство» – діти у парах (підгрупах) проговорюють, опрацьовують певну тему (проблемний об'єкт, картинку тощо), а потім спільно представляють її іншій парі (підгрупі); «спільне-відмінне» – діти намагаються здійснити спільний пошук та зрозуміти спільні та відмінні риси у двох малюнках. Інші варіанти та їх деталізований опис проведено фахівцями у наукових та методичних працях [10, 27].

Для кожного з цих варіантів взаємозалежної активності варто розглядати участь із різним рівнем заглибленості для інших учасників освітньої діяльності дитини в ЗДО.

Ми наголошували, що у процесі реалізації завдань навчально-виховного процесу ЗДО стверджувати про наявність чітких та об'єктивних критеріїв оцінювання є надзвичайно складно. Проте у межах концепції ігрової діяльності у фізичному вихованні ми розглядаємо як необхідну умову реалізацію функції результативності. Вона за своїм змістом віднесена нами до специфічних.

Для більшості видів діяльності людини, у тому числі нашої предметної області під результативністю розуміють певний сукупний ефект функціонування системи. Він загалом може виражатися наявними (чи відсутніми) кількісними та якісними показниками. Це, власне, й буде характеризувати відповідність результатів діяльності до його заздалегідь визначених цілей. Свідченням реалізації функції результативності також варто вважати накопичення потенціалу для подальшого розвитку дитини при переході на інші освітні рівні.

Таким чином під функцією **результативності** ми розуміємо таку організацію системи ігрової діяльності у фізичному вихованні ЗДО, яка забезпечуватися належний ступінь відповідності кінцевих показників розвитку (фізичного, психоемоційного, соціального тощо) належним. Під належними ми покладаємо тотожність до викладених у Базовому компоненті дошкільньої освіти (державний стандарт дошкільньої освіти) [2]. Урахування зазначеної функції дає підстави для подальшого зіставлення, в межах оцінювання, вчасності досягнення мети, ступеня задоволення стейкхолдерів освітнього процесу дошкільнят.

Незважаючи на те, що безпосередні процедури досягнення в межах дошкільної освіти результатів навчання (певних компетентностей) передбачені нормативними документами та визначаються освітньою програмою закладу освіти, без аналітичної діяльності мета (її складників) не може бути не лише реалізована, але й правильно визначена.

Це зумовлює об'єктивну необхідність зазначеної функції результативності у межах концепції ігрової діяльності у фізичному вихованні ЗДО, що дасть змогу постійно й всебічно здійснювати процес навчання та виховання, визначати його коректну спрямованість та, у підсумку сприяти його ефективності.

Окрім того досягнення безпосередніх та опосередкованих програмних результатів та ефективність супутніх педагогічних впливів з урахуванням сучасних умов дають змогу орієнтувати стейкхолдерів на активне сприйняття досягнень суспільства в дошкільній освіті, розвитку самосвідомості головних об'єктів, тобто дітей, прогнозувати шляхи розвитку та усувати виявлені недоліки педагогічних впливів.

Реалізація функції результативності передбачає не лише окреслення процесу, але й отримання нових якісних та кількісних характеристик розвитку дитини. Відсутність усвідомлення цього поняття стикає усю систему ігрової діяльності у фізичному вихованні ЗДО з потоком інформації, підходів, класифікацій, що унеможливають їхню успішність, знижують та звужують можливі кінцеві результати навчально-виховного процесу.

На підставі інтерпретації наукової інформації окремих дослідників можна стверджувати, що зазначена функція підпорядковує собі усі інші функції (специфічного характеру) зазначеної концепції.

Для усіх без винятку систем соціального характеру бажаним результатом діяльності є ціль, проте в умовах ЗДО вона полягає в задоволенні низки важливих аспектів, які ставлять свої, іноді розрізнені вимоги до результативності. Їх можливо структурувати за організацією ігрової діяльності, задоволення особистих потреб та інтересів стейкхолдерів дошкільної освіти.

Заклад дошкільної освіти є відкрито-закритою соціальною й педагогічною системою, яка тісно пов'язана із зовнішнім середовищем та спрямована на формування особистості дитини з набуттям необхідних компетентностей. Отже вона є цілеспрямованою, самокерованою (внутрішніми стейкхолдерами), цілісною із залученням пов'язаних між собою компонентів, що й сприяють дотриманню функції результативності за допомогою виконання учасниками системи своїх ролей.

Змістом різних програмно-нормативних документів наголошується на важливості виділення показників успішного розвитку дитини, співпраці дорослих учасників навчально-виховного процесу з дітьми, умов успішної роботи безпосередніх реалізаторів ігрової діяльності, що допомагає чіткіше визначити межі функції результативності.

Уже на стадії прогнозування результатів варто встановлювати зв'язок між передбачуваним кінцевим здобутком ігрової (освітньої) діяльності та втратами на досягнення відповідного рівня якості, між ресурсними можливостями, людськими затратами і якістю досягнутого ефекту, між вимогами стандарту, технологіями ігрової діяльності в дошкільній освіті і змістом безпосереднього педагогічного процесу, між рівнем вимог, потреб компетентності стейкхолдерів і розвитком особистості дитини.

Дотримання функції результативності в ігровій діяльності у фізичному вихованні ЗДО є досить складним процесом, який потребує від внутрішніх стейкхолдерів значних професійних компетентностей, знань засобів отримання інформації, вимог та співвідношення стандартів із вимогами батьків.

Разом із тим, певними одиницями, які можуть бути залученими до реалізації зазначеної функції можуть бути обсяги знань, понять, умінь, характеристики розумових операцій, способи створення художнього образу тощо дитини.

Для розуміння змісту функції результативності потрібно усвідомлювати складність вимірюваності підсумку реалізації ігрової діяльності у фізичному вихованні ЗДО, адже він визначається, окрім іншого, визнанням цінності дитини, її прав на вільний розвиток, реалізацію власних здібностей, забезпечення «екології особистості», захисту прав дитини, запобігання негативним наслідкам, ймовірних педагогічних помилок.

Обов'язково необхідно враховувати виражену потребу в забезпеченні ступеня відповідності як самого процесу (ігрової, освітньої діяльності), так і кінцевого ефекту реалізації програм поширеним у суспільстві уявленням щодо власне освітнього процесу, спрямованості цільовим настановам, що виражається не лише системою показників нормативних знань, умінь, навичок, але й нормами ціннісно-емоційного ставлення дитини до оточення, різних соціальних груп, ступенем задоволення очікувань стейкхолдерів освітнього процесу.

Узагальнюючи дані досліджень науковців можна підсумувати бачення різних учасників процесу ігрової діяльності у фізичному вихованні ЗДО, що містяться в наступному. Звичайно перевагу для дітей становить сам спосіб передачі інформації, тобто проведення навчання у ігровій формі [14, 16]. Для батьків основними складниками функції результативності виступає ефективний розвиток дошкільнят відповідно усталених в суспільстві вимог, забезпечення можливості подальшого полегшеного переходу на наступний рівень освіти (ЗЗСО), відповідність розвитку дитини власному баченню; для вихователів та інструкторів ФК – позитивна оцінка затрачених зусиль, визнання професійних компетентностей, заохочення з боку керівника ЗДО та сам рівень підготовленості дітей; для адміністрації ЗДО – ефективна організація роботи, досягнення програмно-нормативних завдань діяльності ЗДО, позитивні відгуки та оцінка досягнень (методичного, організаційного та іншого спрямування) з боку батьків і дітей, успішність вихованців на подальших освітніх рівнях тощо [14, 24].

Також, у межах зазначеної специфічної функції варто розглянути поняття «соціального ефекту», який ми частково наслідуюмо за В.М.Сороко [21]. Адже забезпечення функції результативності повинно відповідати сукупному загальному ефекту, що отримує суспільство внаслідок реалізації ігрової діяльності як складника освітньої послуги ЗДО. Він може свідчити про своєчасність, раціональність проведеної діяльності та, ймовірно, найбільш повно висвітлює підсумок праці й залучених зусиль, знань й досвіду, умінь та прагнень учасників цього процесу. Такого соціального ефекту можливо досягнути лише за раціональної організації діяльності суб'єктів концепції ігрової діяльності у фізичному вихованні ЗДО.

Важливим у визначенні змісту функції результативності є те, що в межах реалізації концепції ігрової діяльності у фізичному вихованні ЗДО ми повинні говорити про таке:

- систему критеріїв, а не про єдиний синергований показник характеристики ігрової діяльності. Це дає змогу різносторонньо підходити до оцінювання ефективності діяльності та залучати актуальне число критеріїв, показників та параметрів стану дитини, що більш якісно характеризуватиме сам процес;
- акценти на відповідності досягнутого результату до стратегічних і поточних цілей (завдань) ігрової діяльності. Це дасть змогу якісніше спрямовувати зусилля стейкхолдерів на розв'язання змістовних завдань та отримувати суспільно значущі результати;
- можливість урахування не тільки реалізованих, а й потенційних спроможностей різного характеру, які можуть бути долучені у подальшому в структуру та зміст ігрової діяльності у фізичному вихованні ЗДО. Це дає змогу оновлювати та враховувати можливі надбання у методичному, матеріальному та інших компонентах забезпечення ігрової діяльності у фізичному вихованні ЗДО [5, 6, 20, 22].

Таким чином функція результативності в концепції ігрової діяльності у фізичному вихованні ЗДО виступає інструментом підтримання комплексної ефективної, розвивальної, конкурентоспроможної та усталеної діяльності суб'єктів відповідно до їхніх функціональних обов'язків при дотриманні стратегії освітньої діяльності на визначеному освітньому рівні. Базовими критеріями, які варто залучити для її характеристики виступають своєчасність (дотримання встановлених термінів освітньої діяльності, її частин чи фрагментів), доступність (можливість звернення та отримання кваліфікованої допомоги, консультації, пояснення від будь-якого стейкхолдера), зручність (урахування первинних інтересів та потреб дитини), відкритість (прозорість та доступність інформації), професійність (повага до інших учасників та граничний рівень кваліфікації суб'єктів ігрової діяльності) [6, 22].

У трактування специфічної функції **щільності** концепції ігрової діяльності у фізичному вихованні ЗДО ми вкладаємо значно більший сенс, ніж запропоноване розуміння як якісна характеристика послідовності об'єктів або властивість будь-якої множини, яка характеризує кількість елементів, що припадає на одиницю виміру.

Виходячи зі складності самого явища освітнє середовище, яке представлене психолого-педагогічною реальністю, створеними педагогічними умовами та обставинами, спрямованими на формування і розвиток особистості дитини, в змісті функції щільності концепції ігрової діяльності у фізичному вихованні ЗДО ми розглянули кілька аспектів. Це наявність та особливості педагогічних впливів, їхнє поєднання та розподіл ресурсів на реалізацію базових завдань ігрової діяльності в умовах організації освітнього середовища ЗДО.

Ми припускаємо, що реалізація зазначеної функції повинна призвести до гармонізації (злагожене поєднання, взаємна відповідність завдань та якостей тощо) педагогічних впливів на дитину з позицій саме ігрової діяльності.

Виходячи із цього до розуміння функції щільності ми долучили ще кілька системно визначальних понять. Зокрема це застосування, синтез, поєднання. У першому випадку ми наполягаємо на необхідності застосування у межах реалізації певних форм ігрової діяльності уже вивченого та освоєного дітьми інформаційного матеріалу та його ймовірної інтерпретації в нових ситуаціях, розв'язання в конкретних реальних чи умовних задачах ігрової діяльності. При залученні до зазначеної функції синтезу передбачаємо, що у дітей повинна сформуватися здатність до об'єднання певних часток (частин), щоб отримати щось нове з властивими для нього ознаками. Окрім того залучення до системних ознак функції щільності Поєднання, дасть змогу координувати серію дій з відомими для суб'єкта ігрової діяльності навичками, що, тим самим, можуть модифікуватися відповідно до певних вимог або розв'язання конкретних реальних чи умовних задач ігрової діяльності.

Зазначене, за нашим переконанням, дасть змогу отримати відповідні результати навчання (те, що, як очікується, повинна знати, розуміти, бути здатним продемонструвати дитина після завершення ЗДО).

Інтерпретуючи наукову та методичну інформацію з різних освітніх рівнів ми схилиємося до необхідності гармонізації та інтеграції певних результатів навчання в межах ігрової діяльності у фізичному вихованні ЗДО.

Традиційними для освіти дорослих є наявність трьох груп результатів навчання (у когнітивній, у ціннісно-мотиваційній та у психомоторній сферах). Отже варто планувати ігрову діяльність з урахуванням функції щільності таким чином, щоб була можливість для паралельного впливу на різні сфери дитини.

Тобто реалізації певних форм ігрової діяльності повинна забезпечувати одночасне (для різних сфер та різних компонентів однієї сфери) та вибіркове (з огляду на плановані результати навчання) проникнення знання, розуміння, застосування, аналізу, оцінювання, створення – які є складниками когнітивної сфери; навчальної спрямованості, соціального реагування та комунікативності, елементарних (первинних) проявів ціннісної орієнтації, ціннісної організації та концептуалізації, ціннісної детермінації – як складників ціннісно-мотиваційної сфери та імітації, відтворення маніпуляцій, досягнення точності, поєднання, натуралізації – як складників психомоторної сфери [11].

Тим самим відбуватиметься комплексний та більш об'ємний вплив, що дасть змогу дитині швидше усвідомити те, на що спрямований (спланований) конкретний педагогічний вплив (незалежно від характеру організації ігрової діяльності).

Зі сторони внутрішніх стейкхолдерів (адміністрація, вихователі, інструктори ФК тощо) також ставляться певні вимоги щодо доручення до забезпечення специфічної функції щільності концепції ігрової діяльності у фізичному вихованні ЗДО. Так на перших покладено якісну та своєчасну розробку та корекцію методичних засад ігрової діяльності. Вона характеризується доцільністю та і достатність передбачених методів і методичних прийомів, забезпечення відповідного стану і доцільності залучення технічних засобів, формуванні досяжних завдань до зазначеного виду навчально-виховної роботи. Окрім цього високій реалізації функції щільності при організації та методичному супроводі ігрової діяльності сприятимуть якісні уміння зазначених стейкхолдерів, що полягають у вмінні лаконічно викладати методичні прийоми, творчо їх ілюструвати; контролювати різні аспекти діяльності, реалізовувати різні способи залучення учасників (зокрема дітей) до спільних активностей [12].

Зі сторони інструкторів ФК та вихователів, участь в забезпеченні функції щільності вбачаємо у чіткому дотриманні базових характеристик регламенту певних форм ігрової діяльності, своєчасності залучення стимуляційних, контролювальних та інших методичних аспектів, вчасній організації та забезпеченні матеріально-технічних умов конкретного педагогічного впливу, вибору та розміщенні групи (окремих дітей) у відповідних місцях проведення заходів та завчасному їхньому

облаштуванні тощо [12].

Окрім того в межах специфічної функції щільності концепції ігрової діяльності у фізичному вихованні ЗДО ми залишаємо місце для традиційного трактування. Воно пов'язане із поняттями загальна та моторна щільність заняття. Загальна щільність передбачає підсумовування часу, затраченого на різні компоненти ігрової діяльності, крім часу простою дитини (дітей). Вона обчислюється за відсотковим відношенням суми цього часу до загальної тривалості певної форми ігрової діяльності. При характеристиці моторної щільності звертається увага на відношенням часу, затраченого на рухову активність, до загальної тривалості певної форми ігрової діяльності (у відсотках).

Узагальнення даних наукової та методичної літератури вказують, що це один з об'єктивних критеріїв для визначення ефективності різних форм занять, зокрема, їхнього впливу на розв'язання базових завдань фізичного виховання ЗДО [29]. Хоча ми не повністю згодні з даним твердженням, адже зазначені показники дають лише певні кількісні показники та не в змозі охарактеризувати якісну сторону розвивальних, освітніх, психоемоційних впливів саме ігрової діяльності на дітей. Тому їхня інтерпретація може бути додатковою для розуміння функції щільності концепції ігрової діяльності у фізичному вихованні ЗДО.

За твердженнями фахівців виключно з поняттями загальної та моторної щільності заняття пов'язані такі важливі компоненти як інтенсивність і обсяг навантаження [29]. Проте ми схилиємося до того, що ці дві характеристики є більш універсальними та, відповідно, важливими для дотримання функції щільності при реалізації ігрової діяльності. Отже навантаження на дитину (незалежно від характеру, проте з урахуванням кумулятивного ефекту) слід дозувати так, щоб було дотримане оптимальне залучення відповідних функціональних та психоемоційних можливостей організму дитини. Воно може вважатися оптимальним лише тоді, коли з'являються видимі симптоми втоми і вона може зберігатися певний час після закінчення визначеної форми ігрової діяльності. Дозування навантаження ігрової діяльності для дітей варто розглядати як пошук раціональної та оптимальної величини педагогічного впливу специфічного виду рухової (іншої) активності виду.

При цьому поняття інтенсивності рухової активності в межах ігрової діяльності має достатньо усталену характеристику, пов'язану із кількістю рухів (навантаження іншого характеру) за певну одиницю часу. Вона значною мірою залежить від добору засобів, їх складності, поєднання, частоти повторень, додаткових чинників. Такими чинниками можуть виступати кількість дітей (у групах, командах, іграх), якість матеріальної бази та кількість інвентарю, використання оптимальних методів організації занять, ефективна діяльність учасників ігрової діяльності методична грамотність реалізаторів ігрової діяльності, наявність та використання додаткових завдань.

Таким чином для специфічної функції щільності концепції ігрової діяльності у фізичному вихованні ЗДО визначальним виступає групова ефективність та спроможність реалізувати завдання ігрової діяльності з оптимальним залучення ресурсів у відведений для цього проміжок часу. У широкому розумінні під груповою ефективністю йдеться про залучених стейкхолдерів (внутрішніх та зовнішніх), які реалізують та досягають свої достатньо детерміновані цілі. Проте ми припускаємо, що чітко визначити та виміряти загальну ефективність в реальних умовах буде складно, адже завжди в комплексному та полі структурному явищі наявні суб'єктивізм та труднощі пошуку якісних критеріїв (характеристик) оцінювання. Здебільшого при оцінюванні реалізації функції щільності варто говорити про схильність якісним показникам, на відміну від кількісних. Хоча пошук та об'єктивізація контролю результатів навчання в умовах ЗДО може бути подальшим перспективним напрямом для дослідження науковців.

Висновки. Нами було охарактеризовано групу специфічних функцій концепції ігрової діяльності у фізичному вихованні дітей дошкільного віку. До цієї групи функцій залучено компетентісну, взаємозалежності, результативності та щільності. Кожна із функцій, маючи власну спрямованість і специфіку, обов'язково співвідноситься і взаємодіє з усіма іншими. Така взаємодія творить певну цілісну систему, функціональне наповнення якої залежить від аспекту використання, мети та завдань ігрової діяльності.

Перспективи подальших досліджень полягатимуть в обґрунтуванні концепції ігрової діяльності у фізичному вихованні дітей дошкільного віку.

Література

1. Андреев, А. Л. Компетентностная парадигма в образовании: опыт философско-методологического анализа [Текст] : научное издание / А.Л. Андреев // Педагогика. - 2005. - N 4. - С. 19-27.
2. Базовий компонент дошкільної освіти (державний стандарт дошкільної освіти) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf
3. Болотов В. А. Компетентностная модель : от идеи к образовательной парадигме / В. А. Болотов, В. В. Сериков // Педагогика. – 2003. – № 10. – С. 7–13.
4. Вікторія Пасічник, Марьян Пітин, Іван Глухов, Катерина Дробот Загальні функції концепції ігрової діяльності у фізичному вихованні дітей дошкільного віку. Науковий часопис нац. пед. ун-ту імені М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : [зб. наук. пр.] / за ред. О. В. Тимошенко. – Київ, 2021. – Вип. 7 (138) 21. – С. 94–100.
5. Економіка підприємства: Підручник / За заг.ред. С.Ф.Покропівного. – Вид. 2-ге, перероб. та доп. – К.: КНЕУ, 2001. – 528 с.
6. Економіка підприємства : підручник / О. В. Посилкіна, Р. В. Сагайдак, О. В. Козирева, П. Д. Латін ; за ред. О. В. Посилкіної. – Х. : Вид-во НФаУ: Золоті сторінки, 2006. – 488 с.
7. Компетентнісний підхід у вищій освіті: світовий досвід / [Антонюк Л. Л., Василькова Н. В., Ільницький Д. О. та ін.]. – К.: КНЕУ, 2016. – 61 с.
8. Компетентнісний підхід у сучасній освіті. Світовий досвід та українські перспективи. Київ, 2004. С. 34–47.

9. Коханова О. П. Психологія партнерської взаємодії в освіті: навчально-методичний посібник. Київ: Вид-во: ПП Щербатих О. В., 2011. 104 с.
10. Кравченко, Т.К. Ситуации педагогического взаимодействия на занятиях по английскому языку : учебно-методическое пособие для студентов и преподавателей педагогических вузов / Т.К. Кравченко. – Владивосток : Издательство Дальневосточного федерального университета, 2021. – [63 с.]
11. Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/proekty%20standartiv%20vishcha%20osvita/1648.pdf>
12. Москаленко Н.В., Анастасьєва З.В., Решетилова В.М. Педагогічний контроль за уроками фізичної культури. Методичні рекомендації. – Дніпропетровськ : Інновація, 2010. – 25 с.
13. Нова українська школа [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/nova-ukrainska-shkola/NEW-SCHOOL.pdf>
14. Пангелова Н.Є. Теоретико-методичні засади формування гармонійно розвиненої особистості дитини дошкільного віку в процесі фізичного виховання: дисерт. ... доктора наук з фізичного виховання і спорту: 24.00.02. Переяслав-Хмельницький, 2014. 445 с
15. Паращенко Л.І. Технологія формування ключових компетентностей у старшокласників: практичні підходи. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / Під заг. ред. О.В.Овчарук. Київ: «К.І.С.», 2004. С. 71–84.
16. Пасічник В. Сутність ігрової діяльності у формуванні особистості дітей дошкільного віку. Спортивні ігри. № 3 (17) (2020). С. 43–57.
17. Психология педагогического взаимодействия [Текст] / [Я. Л. Коломинский и др.] ; под ред. Я. Л. Коломинского. - Санкт-Петербург : Речь, 2007. - 239 с.
18. Равен Дж. Педагогическое тестирование : проблемы, заблуждения, перспективы ; пер. с англ. / Дж. Равен. – М. : Когито-Центр, 1999. – 144 с.
19. Савченко О. П. Компетентнісний підхід у сучасній вищій школі [Електронний ресурс] / О. П. Савченко // Педагогічна наука: історія, теорія, практика, тенденції розвитку. – 2010. – Вип. № 3. – Режим доступу: http://intellect-invest.org.ua/pedagog_editions_e-magazine_pedagogical_science_vyuski_n3_2010_st_16/
20. Светличная Я.В. Взаимосвязь критериев результативности функционирования дорожных организаций // Вісник Харківського університету. — 2001. — ч.1, №506. – С.251-253.
21. Сороко В. М. Результативність та ефективність державного управління і місцевого самоврядування : навч. посіб. / В. М. Сороко. – К. : НАДУ, 2012. – 260 с.
22. Тищенко А.Н. Экономическая результативность деятельности предприятия: монография / А.Н.Тищенко, Н.А.Кизим, Я.В.Догодайло – Х.: Инжек, 2005. – 144 с.
- Пономаренко Т. М. Эффект, эффективность і результативність діяльності підприємства / Т. М. Пономаренко // Наукові праці Національного університету харчових технологій. - 2014. - Т. 20, № 3. - С. 115-122.
23. Федірчик Т. Д. Педагогіка партнерства як чинник формування ефективної взаємодії учасників освітнього процесу в умовах Нової української школи / Т. Д. Федірчик, В. В. Дідух // Гірська школа Українських Карпат. – 2019. - № 21. – С. 50-54.
24. Чаговец, А. І. Гармонійне виховання дітей 4-6 років у культурно-освітньому просторі дошкільного навчального закладу [Текст] : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.07 / Чаговец Алла Іванівна ; Східноукр. нац. ун-т ім. Володимира Даля. – Київ, 2019. – 39 с.
25. Часнікова О. В. Компетентнісний підхід в освіті як основа її реформування [Електронний ресурс] / О. В. Часнікова // Народна освіта. Електронне наукове фахове видання. – Рубрика «Педагогічна наука». – 2014. – Вип. № 3(24). – Режим доступу: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=26071
26. Ширмова Т. Порівняльна характеристика компетентнісного та традиційного підходів у навчанні. Міжнародний збірник наукових праць Univerzitna Kniznica, 2017. 1–6. URL: <https://www.pulib.sk/web/kniznica/elpub/dokument/Bernatova8/subor/Shirmova.pdf>.
27. Kagan, S. Cooperative Meetings: Transforming Teachers and Schools. San Clemente, CA: Kagan Publishing. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://www.kaganonline.com/free_articles/dr_spencer_kagan/281/Kagan-Structures-A-Miracle-of-Active-Engagement,3
28. Viktoriya Pasichnyk, Khrystyna Khimenes, Maryan Pityn, Olha Bas, Ivan Hlukhov, Yaroslav Hnatchuk, Kateryna Drobot Physical condition of preschool children with disabilities in psychological and physical development //Journal of Physical Education and Sport © (JPES), Vol. 21 (1), Art 33, pp. 352 – 359.
29. Wilczkowski E. Wychowanił fizyczne dzieci w wieku przedszkolnym. Piotrkow Trybunalski; 2012. 286 p.

References:

1. Andreev, A. L. Kompetentnostnaya paradyhma v obrazovanyu: opyt fylsososko-metodolohycheskoho analiza [Tekst] : nauchnoe yzdanye / A.L. Andreev // Pedahohyka. - 2005. - N 4. - S. 19-27.
2. Bazovyy komponent doshkil'noyi osvity (derzhavnyy standart doshkil'noyi osvity) [Elektronnyy resurs]. — Rezhym dostupu: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkil'noyi%20osvity.pdf
3. Bolotov V. A. Kompetentnostnaya model' : ot ydey k obrazovatel'noy paradyhme / V. A. Bolotov, V. V. Serykov // Pedahohyka. – 2003. – № 10. – С. 7–13.
4. Viktoriya Pasichnyk, Mar'yan Pityn, Ivan Hlukhov, Kateryna Drobot Zahal'ni funktsiyi kontseptsiyi ihrovoyi diyal'nosti u fizychnomu vykhovanni ditey doshkil'noho viku. Naukovyy chasopys nats. ped. un-tu imeni M. P. Drahomanova. Seriya 15,

- Naukovo-pedahohichni problemy fizychnoy kul'tury (fizychna kul'tura i sport) : [zb. nauk. pr.] / za red. O. V. Tymoshenko. – Kyiv, 2021. – Vyp. 7 (138) 21. – S. 94–100.
5. *Ekonomika pidpryyemstva: Pidruchnyk / Za zah.red. S.F.Pokropyvnoho.* – Vyd. 2-he, pererob. ta dop. – K.: KNEU, 2001. – 528 s.
 6. *Ekonomika pidpryyemstva : pidruchnyk / O. V. Posylkina, R. V. Sahaydak, O. V. Kozyryeva, P. D. Latin ; za red. O. V. Posylkinoyi.* – KH. : Vyd-vo NFaU: Zoloti storinky, 2006. – 488 s.
 7. *Kompetentnisnyy pidkhdid u vyshchii osviti: svitovyy dosvid / [Antonyuk L. L., Vasyli'kova N. V., Il'nyts'kyy D. O. ta in.].* – K.: KNEU, 2016. – 61 s. 8. *Kompetentnisnyy pidkhdid u suchasniy osviti. Svitovyy dosvid ta ukrayins'ki perspektyvy.* Kyiv, 2004. S. 34–47.
 9. *Kokhanova O. P. Psykholohiya partners'koyi vzayemodiyi v osviti: navchal'no-metodychnyy posibnyk.* Kyiv: Vyd-vo: PP Shcherbatykh O. V., 2011. 104 s.
 10. *Kravchenko, T.K. Sytuatsyy pedahohycheskoho vzaymodeystvyia na zanyatyyakh po anhlyyskomu yazyku : uchebno-metodycheskoe posobye dlya studentov y prepodavateley pedahohycheskykh vuzov / T.K. Kravchenko.* – Vladyvostok : Yzdatel'stvo Dal'nevostochnoho federal'noho unyversyteta, 2021. – [63 s.]
 11. *Metodychni rekomendatsiyi shchodo rozroblennya standartiv vyshchoyi osvity [Elektronnyy resurs].* — Rezhym dostupu: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/proekty%20standartiv%20vishcha%20osvita/1648.pdf>
 12. *Moskalenko N.V., Anastas'yeva Z.V., Reshetylova V.M. Pedahohichnyy kontrol' za urokamy fizychnoy kul'tury. Metodychni rekomendatsiyi.* – Dnipropetrovs'k : Innovatsiya, 2010. – 25 s.
 13. *Nova ukrayins'ka shkola [Elektronnyy resurs].* — Rezhym dostupu: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/nova-ukrayinska-shkola/NEW-SCHOOL.pdf>
 14. *Panhelova N.YE. Teoretyko-metodychni zasady formuvannya harmoniyno rozvynenoyi osobystosti dytyny doshkil'noho viku v protsesi fizychnoho vykhovannya: dysert. ... doktora nauk z fizychnoho vykhovannya i sportu: 24.00.02. Pereyaslav-Khmel'nyts'kyy, 2014. 445 s*
 15. *Parashchenko L.I. Tekhnolohiya formuvannya klyuchovykh kompetentnostey u starshoklasnykiv: praktychni pidkhody. Kompetentnisnyy pidkhdid u suchasniy osviti: svitovyy dosvid ta ukrayins'ki perspektyvy: Biblioteka z osvith'oyi polityky / Pid zah. red. O.V.Ovcharuk.* Kyiv: «K.I.S.», 2004. S. 71–84.
 16. *Pasichnyk V. Sutnist' ihrovoyi diyal'nosti u formuvanni osobystosti ditey doshkil'noho viku. Sportyvni ihry. № 3 (17) (2020). S. 43–57.*
 17. *Psykholohyya pedahohycheskoho vzaymodeystvyia [Tekst] / [YA. L. Kolomymskyy y dr.] ; pod red. YA. L. Kolomymskoho.* - Sankt-Peterburh : Rech', 2007. - 239 s.
 18. *Raven Dzh. Pedahohycheskoe testyrovanye : problemy, zabluzhdenyya, perspektyvy ; per. s anhl. / Dzh. Raven.* – M. : Kohyto-Tsentr, 1999. – 144 s. 19. *Savchenko O. P. Kompetentnisnyy pidkhdid u suchasniy vyshchii shkoli [Elektronnyy resurs] / O. P. Savchenko // Pedahohichna nauka: istoriya, teoriya, praktyka, tendentsiyi rozvytku. – 2010. – Vyp. № 3. – Rezhym dostupu: http://intellect-invest.org.ua/pedagog_editions_e-magazine_pedagogical_science_vypuski_n3_2010_st_16/*
 20. *Svetlychnaya YA.V. Vzaymosvyaz' kryteryev rezul'tatyvnosti funktsyonyrovannya dorozhnykh orhanyzatsyy // Visnyk Kharkivs'koho unyversytetu. — 2001. — ch.1, №506. — S.251-253.*
 21. *Soroko V. M. Rezul'tatyvnist' ta efektyvnist' derzhavnogo upravlinnya i mistsevoho samovryaduvannya : navch. posib. / V. M. Soroko. – K. : NADU, 2012. – 260 s.*
 22. *Tyshchenko A.N. Ekonomycheskaya rezul'tatyvnost' deyatel'nosti predpryyatyya: monohrafiya / A.N.Tyshchenko, N.A.Kyzym, YA.V.Dohodaylo – KH.: Ynzhek, 2005. – 144 s. Ponomarenko T. M. Efekt, efektyvnist' i rezul'tatyvnist' diyal'nosti pidpryyemstva / T. M. Ponomarenko // Naukovi pratsi Natsional'noho unyversytetu kharchovykh tekhnolohiy. - 2014. - T. 20, № 3. - S. 115-122.*
 23. *Fedirchuk T. D. Pedahohika partnerstva yak chynnyk formuvannya efektyvnoyi vzayemodiyi uchasnykiv osvith'oho protsesu v umovakh Novoyi ukrayins'koyi shkoly / T. D. Fedirchuk, V. V. Didukh // Hirs'ka shkola Ukrayins'kykh Karpat. – 2019. - № 21. – S. 50-54.*
 24. *Chahovets', A. I. Harmoniyne vykhovannya ditey 4-6 rokiv u kul'turno-osvith'omu prostori doshkil'noho navchal'noho zakladu [Tekst] : avtoref. dys. ... d-ra ped. nauk : 13.00.07 / Chahovets' Alla Ivanivna ; Skhidnoukr. nats. un-t im. Volodymyra Dalya. – Kyiv, 2019. – 39 s.*
 25. *Chasnikova O. V. Kompetentnisnyy pidkhdid v osviti yak osnova yiyi reformuvannya [Elektronnyy resurs] / O. V. Chasnikova // Narodna osvita. Elektronne naukove fakhove vydannya. – Rubryka «Pedahohichna nauka». – 2014. – Vyp. № 3(24). – Rezhym dostupu: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=26071*
 26. *Shyrmova T. Porivnyal'na kharakterystyka kompetentnisnogo ta tradytsiynogo pidkhdodiv u navchanni. Mizhnarodnyy zbirnyk naukovykh prats' Univerzitna Kniznica, 2017. 1–6. URL: <https://www.pulib.sk/web/kniznica/elpub/dokument/Bernatova8/subor/Shyrmova.pdf>.*
 27. *Kagan, S. Cooperative Meetings: Transforming Teachers and Schools. San Clemente, CA: Kagan Publishing. [Elektronnyy resurs]. — Rezhym dostupu: https://www.kaganonline.com/free_articles/dr_spencer_kagan/281/Kagan-Structures-A-Miracle-of-Active-Engagement,3*
 28. *Viktoria Pasichnyk, Khrystyna Khimenes, Maryan Pityn, Olha Bas, Ivan Hlukhov, Yaroslav Hnatchuk, Kateryna Drobot Physical condition of preschool children with disabilities in psychological and physical development //Journal of Physical Education and Sport © (JPES), Vol. 21 (1), Art 33, pp. 352 – 359.*
 29. *Wilczkowski E. Wychowaniil firyczne dzieci w wieku przedszkolnym. Piotrkow Trybunalski; 2012. 286 p.*